

SZABADSÁG

POLITIKAI NAPILAP.

Előfizetési árak:		Felolós szerkesztő: Rudnyánszky Gyula.	Kiadó laptulajdonos: Eszlő József.	Egyes szám ára 4 fillér. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Debrecen, Csapó-u. 9. — Telefon 275
Helyben: Negyedévre	3 korona.			
Egész évre:	12 "			
Világára: Negyedévre	5 "			
Egész évre:	20 "			

Dobieczi Sándor beszéde.

július 2.

Dobieczi Sándor, Debrecen város 3-ik kerületének országgyűlési képviselője a képviselőház tegnapi ülésén részt vett a költségvetési vitában és nagyszabású, terjedelménél és tartalmánál fogva egyaránt jelentékeny beszédet mondott, melyet alább távirati és telefon-tudósítás alapján egész terjedelmében közlünk.

Öszinte örömmel és nagybecsüléssel üdvözljük ebből az alkalomból városunk jeles képviselőjét. Nem közönséges udvarias szólás mondás ez, hanem benső meggyőződésünk kifejezése. Mert Dobieczi Sándor beszéde magasan kiemelkedik a szokásos pártpolitikai felszólalások keretéből. Szépen felépített, kiválóan értékes alkotás ez a nagy beszéd, mely bátor nyíltsággal feltárja hazánk nemzetünk súlyos bajait és alapos tudással, a tapasztalat erejétől izmos igazságokkal, hazafias szókimondással mutat rá egyrészt a veszedelmes sebekre, másrészt azok biztos vagy legalább reményt nyújtó gyógyítási módjaira és eszközeire.

Debrecen város választó közönsége pártkülönbség nélkül meglepéssel olvashatja ezt a valóban becses, egyenes lelkű felszólalást, mely egy eszményi törekvésű, mélyen gondolkozó, nemzeti törekvések felé szárnyaló politikai hitvallása.

A képviselőházban is sűrűn hangzott fel a helyeslés, a tetszés e tartalmas beszéd nyomán. Nemesak Tisza István gróf miniszterelnök és a szabadelvű párt üdvözlötte a szónokot, de az ellenzék komoly, hazafias elemei is nagy figyelemmel hallgatták és több ízben fejezték ki helyeslésüket.

A képviselőház üléséről más helyen vagyunk híradással.

E helyen közöljük Dobieczi Sándor beszédét, mely után a Házban szünet következett.

*

Dobieczi Sándor: T. ház! (Halljuk! Halljuk!) Az előttem szóló t. képviselőtársammal ellentétben nézetem vagyok sok mindenben, de legfőképpen a bizalom kérdésében, a mennyiben én öszinte bizalommal és nagy reménnyel tekintek kormányunk működésére, mert meglepéssel látom hogy kormányunk minden férfja a magyar nemzeti kultúra eszméjét igaz magyar meggyőződésre valló nyíltsággal képviseli, és kerülvén a pózt, kizárólag alapos tudásukra támaszkodva, végzik államférfiai kötelességüket.

En kormányunknak még csak rövid időre terjedő működésében is látom a közgazdasági fejlődésünket előmozdító határozott irányzatot, és rámnézve most ez a fődolog, mert ezen a téren kell óriási léptekkel haladnunk, ha nem akarunk elpusztulni. (Igaz! Ugy van! jobbfelől.) Mikor tehát én kormányunk munkásságát méltatni kívánom, azt kérdelem, vajjon mikép véli kormányunk azt a lüktető, pezsgő életet megteremteni, melyre Magyarország közgazdasági munkásságának multhatlanul szüksége van, hogy végrehaladására nemzetünk anyagi megerősödését olyan magas fokra emeljük, hogy a világvásáryben mint jelentékeny tényező jelenhessünk meg? Munkásságunk bírálásakor tehát azt kutatom, hogy milyen nagyszabású, mélyreható és poshadt közgazdasági viszonyainkat átalakító irányzatot kíván kormányunk a jövőben követni.

Öszintén beismerem, hogy a jelen törvényjavaslat, valamint a közelmúltban elfogadott beruházási javaslat tételei ebből a magasabb nézőpontból tekintve, nem megfelelők. De tudom azt is, hogy a közelmúltnak viharos eseményei a nagyszabású tervezésekre szükséges előfeltételeket megrontották. Hiszen már-már állami hitelünk, az állami rend megbízhatóságába vetett bizalom is megintgott. (Az elnöki széklet Feilitzsch Arthur báró alelnök foglalja el.)

Tudom továbbá azt, hogy nem az államférfiak kezdeményező képességének fogyatékosságában rejlik javaslataik összecsugorodásának oka, hanem abban a böles mérsékletben, a melyet a valódi államférfiaknak a távolból mindent szebbnek látó és így vérmesebben reménykedőkkel szemben gyakorolniok kell, és ezért tartózkodom magam is nagy vágyak emlegetésétől, hanem követvén kormányunk eljárását, kizárólag a tényleges viszonyokkal számolva, teszem meg a következőkben megjegyzéseimet. (Halljuk! Halljuk!)

T. Ház! A megoldandó feladatokat, két csoportra osztom. Első, a jövő fejlődést biztosító, de lassabb menetben is végrehajtható nagy alkotások csoportja;

A második a védekezés céljából kívánatos és így sürgősebben végrehajtandó munkák tömege.

A rendelkezésünkre álló anyagi erő csekélységét ismervén, nem volna időszerű az elsőbbséggel most foglalkoznunk, de a védekezést célzó intézkedések halasztása veszélyeztetvén már a közel jövőt is, — kénytelen vagyok ezuttal az utóbbiakra röviden rámutatni. (Halljuk! Halljuk!)

T. Ház! Közgazdasági fejlődésünkben tapasztalható nagyfokú elmaradottságunknak egyik, — és éppen nem kicsinylendő oka — abban keresendő, hogy földrajzi fekvésünk következtében a múlt Nyugot államaival, közvetlenül egy ponton sem érintkezünk.

A Nyugottal való szabad érintkezésünket az utolsó évtizedek fejlődése sajátos bár, de éppen a vasutak terjeszkedése még inkább megnehezítette, a mennyiben a szomszédos Ausztriának hatalmas vasuti hálózata, valóságos vasgyűrűvel övezi hazánkat.

Ez a vasgyűrű okvetlenül áttörendő! (Helyes! Helyes!)

Utját és módját kell ejtenünk annak, hogy az idegen államokkal meglevő avagy megkötendő kereskedelmi összeköttetések kihasználását, ne befolyásolhassa semmi földi hatalom sem díjszabási intézkedésekkel, avagy állam egészségügyi rendszabályokkal, sem bármi néven nevezendő rendelkezéseivel. (Helyes! Helyes!)

Ebbeli törekvésünk T. Ház! éppen nem támadó jellegű, legföljebb válasz a szövetséges Ausztriában az utóbbi időben több oldalról hangoztatott törekvésekre.

Allításom megokolására elegendő rámutatnom az Ausztriában 1901-ben elfogadott beruházási javaslat céljára; továbbá a díjszabások terén történt kísérletekre.

Méltóztatnak tudni ugyanis, hogy az osztrák parlament, egyelőre 567 milliót szavazott meg a beruházásokra és ebből a németországi — Odera és muszkaországi Visztula és Dnyeszterrel való összekötő csatorna munkálatainak megkezdésére: — 230 millió fordítandó.

Ezek a vízi utak T. Ház! kizárólag a nyereszterményeknek Muszkaországból való olcsóbb szállíthatása céljából építendő, vagyis a mi nyereszterményeink meglőzését célozzák, maga a vízi ut pedig egészen övezvén hazánkat, reánk nézve egy második elszigetelő gyűrűt képezend!

Gabányi Miklós: Nem bronzgyukra kellene a 450 milliót kiadni.

Felkiáltások jobbról: Halljuk! Halljuk!

Elnök: Figyelmeztetem Gabányi urat a beszéd csendben való meghallgatására.

Dobieczi Sándor: S a parlamentben elhangzott — burkoltságuk dacára is nagyon érthető — nyilatkozatok, az osztrák társadalomnak és közvéleménynek hatalmas szervezetében — élénk vizsgálóra találtak!

Jellemzésül elegendő rámutatnom a különböző érdekesopertok mozgalmára és a díjtételeknek meghatározott állomáson való feladáshoz kötöttségét szorgalmazó határozatot megemlítenem. — Utóbbi intézkedés, a rendeltetési hely megjelölésének kijelölésével kapcsolatban, a versenyből minden nem tetsző, idegenből jövő árut kizárhat.

Nem szeretném, hogy félreértsenek és kijelentem, hogy jelen viszonyaink között, a gazdasági külön válást nem tekintem az egyetlen megoldásnak, — de nyilvánvaló, hogy a mi viszonyunkban s érvényesül Bismark elve: hogy a politikai szövetség, még nem zárja ki a gazdasági ellentéteket, (Igaz! Ugy van!) — és mi türes tagadás, Ausztriával való viszonyunk a gazdasági téren tényleg semmi más, mint egy fegyveres béke, s ebben szintén ama fájdalmas, — mert költséges — elvet kell követnünk „Si vis pacem para bellum“!

Erre a védekezésre céloztam én T. Ház! és ezertsajnálom hogy sem a kereskedelemügyi avagy földmívelésügyi miniszterium költségvetésében, sem a közelmúltban elfogadott beruházási törvényben nem találok erre nézve elegendő irányt jelző tételket, mert mindenik hallgat, például a vízi utak fejlesztéséről, már pedig a vízi utak rendszeren nemzetközi védelemben részesülvén — vagy legalább használatuk szerződésileg biztosítható lévén — módot nyújthatának még a vasuti vasgyűrű áttörésére is.

Felkiáltások jobbról: Igaz! Ugy van!

Dobieczi Sándor: T. Ház! Ha áttekintjük külkereskedelmi forgalmunknak 1200 millióból álló mérlegét, szemünkbe ötlök, hogy a piacunk ma főként Ausztria és Németország. Kivitt áruinknak több mint 70 százalékát Ausztria vette meg, kereken 900 millió korona értékben; Németországra mintegy 12 százalék jut, 140 millió értékkel.

Mi lesz, ha bármi okból hamarosan bezárulnak előttünk e piacok avagy még jobban megnehezítik hozzáférhetőségüket. A megtorló intézkedések még nem orvosolnák bajainkat. Ez eshetőséggel szemben tehát, valamint annak előidézésére, hogy az alkuban szavunk nagyobb súlyal birjon és elhatározásunkban függetlenebbek lehessünk, már jó eleve védekezünk kell. (Helyeslés jobbról.) *E védekezés T. Ház, újabb piacok feltárása és szállítási viszonyaink megkönnyítésében található meg. Utakat kell teremtenünk, melyeken a külföldi piacok bármelyikét akadálytalanul érhetjük el, — a szállítás olcsóbbá tételével pedig árucikkeink versenyképességét kell megnövelnünk. (Igaz! Ugy van!)*

Sajátos viszonyaink közepette T. Ház! mindkettőt csatorna hálózatunk legfontosabb részeinek sürgős megépítésével érhetők el. Vízi uton a Dunán juthatunk ugyanis a Párizsban 1857-be létrejött nemzetközi szerződés védelme alatt Ausztriától függetlenül Németországba, mely országban most éppen a vízi utak fejlesztése terén tapasztalható

a legelőkelőbb tevékenység, s ha például a Duna és Majna között levő kisméretű Lajos csatorna kibővítették — a mi csak idő kérdése — akkor a legjobb és legolcsóbb uton juthatnánk el Németországnak — jobban mondva Európának — legnagyobb gabonapiacára Mannheimba, Másik utunk Fiumén át vezet Olaszországba, Angliába, Dél-Franciaországba, de főként a mi leginkább keresendő: a Levantéba.

Ugron Gábor: Tripoliszba!

Dobieczi Sándor: És csakugyan azt tanítja a statisztika, hogy gyámoltalanságunk dacára éppen ezekben a viszonylatokban emelkedik külkereskedelmünk.

Olaszországba irányított kivitelünk értéke az 1891—1901. 10 éves időszakban 1.14 százalékról vagyis 12 millió koronáról 2.46 százalékra vagyis 31 millió koronára emelkedett.

Más országba ugyanazon időszakban irányított kivitelünk 4.54 százalékról vagyis 49 millió koronáról 7.64 százalékra vagyis 96 millió koronára emelkedett.

Franciaországba irányított kivitelünk 1896—1901 öt éves időszakban 2.07 százalékról vagyis 22 millió koronáról 2.27 százalékra vagyis 28 millió koronára.

Nagy Britanniában irányított kivitelünk 1896—1901.5 éves időszakban 1.93 százalékról vagyis 20 millió koronáról 1.97 százalékra vagyis 24 millió koronára emelkedett.

Kiviteli törekvéseink a keleten is tért hódítanak. A kereskedelmi társaság az utóbbi négy év alatt 7 millió 800 ezerrel 12 millióra növelte az eladott áruk értékét. Végül Bosznia és Hercegovinába irányított kivitelünk értéke az 1891—1901 tíz éves időszakban 0.85 százalékról azaz 9 millióról 1.87 százalékra azaz 23 millióra emelkedett.

Különösen ez utóbbi ország kereskedelmében kellett volna kereskedőinknek, annak idején tért foglalni. A mulasztást most már nehéz pótolnunk, de ha a Vukovár-samacsi csatornát megépítjük és a Dolaj-samacsi vasut is elkészül, ugy ez ország, valamint a Balkán államok forgalmában is előrelátó munkásságot tölthetünk, mi lehetővé teszi, különösen ha Boszniában most épülő vasutak befejezése előtt igyekezzünk a feltárandó Albán piacokat meghódítani.

* * *

De nem elegendő a külső államokkal való összeköttetéseink istápolása, kénytelenek leszünk esetleg az osztrák vasuti hálózat díjszabásainak mértéken felül való emelésével is megküzdeni s ez csak azzal érhető el, ha terményeinknek hazánk határain belül való olcsó szállítását biztosíthatjuk. (Helyeslés jobbról.)

Mert mi tagadás, a hazai, hogy ugy mondjam magyar talajban gyökeredző ipartermények mint p. o.: a cukor, a papír, vas és többi ipar termékek, megkövetelik az olcsó díjtételeket, de így van ez gazdasági terményeink nagyrészevel is, mint a burgonya, répa, káposzta, a takarmányfélék, a műtrágya, stb. sőt tudjuk, hogy a fűrészelt áruk szállítását és óriási kedvezményekben részesítjük. Ez okból szükséges, vasuti hálózatunk fejlesztésével kapcsolatban folyóink szabályozása, illetve az összekötő csatornák építésével foglalkoznunk. Helyes! Helyes!

Ezért sajnálom, hogy még nem tárgyalunk sem a Duna-Tisza csatorna, sem a Vukovár samacsi, valamint az utóbbinak folytatását képező Samac-Károlyváros-brádi csatornák építésének költ-

ségéről, sem a helyi érdekű vasutak építését fejlesztő könnyítések nyújtásáról.

T. Ház! Nem akarok türelmükkel visszaélni, (Halljuk! Halljuk!) de jelezniem kellett helyzetünk sivárságát, mert fájdalmasan érint, hogy még e kiváló szakemberekből álló kormányunknak sem volt elég hatalma arra, hogy a fennforgó nehézségeket legyőzze, pedig miként már említém, szavunk súlyának növelése és elhatározásunk függetlenítése céljából az osztrák vasutak és vízi utak kettős gyűrűjét föltétlenül át kell törnünk.

Sokkal jobb helyzetben levő szomszédunk óriási költséggel vasutat épített hogy a tengerrel második összeköttetését is megteremtse és mi — nem merünk — avagy jobban mondva nem birunk, arra a magaslatra emelkedni, hogy Fiuménak jobb, illetve olcsóbb megközelítésére az első lépést megtegyük, ezzel teremtvén meg gazdasági önállóságra való törekvéseink előfeltételét. Hasztalan volt a közgazdasági tényezők szorgalmazása, hasztalanok voltak legkiválóbb szakegyletünknek a Magyar Mérnök és építész egyletnek meggyőző bizonyításai, pedig reánk nézve immár a percek is éveket számítanak.

De ismétlem, tudom, hogy nem a kormány kezdeményező képességének fogyatékosságán mulik, a nagyobb szabású törekvések megkezdése s ez okból ezuttal megelégedvén a sajnálkozással, magam is a mindennapi szükségletnek megfelelő mértékre szajmitom le további hozzászólásomat. (Halljuk! Halljuk!)

* * *

T. Ház! Tény, hogy ma csak a mindennapi kenyér megszerzéséről beszélhetünk. De ezt a mindennapi kenyeret biztosítanunk kell. A jóllakot ember tunya, félti a megszokott bár szerény megélhetést, de az éhes ember szivesen halgatja a különböző felbujtók szavát, akár nemzetiségi, akár anarchista tanok hirdetőjét és hamar verődik össze zavargó, elégedetlen tömeggé, avagy kivándorol. (Igaz! Ugy van!)

Költségvetésünk arra mutat, hogy minden miniszterünknek szeme előtt lebegett, ama szándék, hogy azt a keveset, mit újabb alkotásokra fordíthat, ilyen irányban használja fel. A szociálpolitikai megokolás tudul előtérbe mindenütt. Azonban mindenütt csak homeopátiás adagokra találunk, pedig de elkélne immár például pénzügyi téren a kis embert védelmező adó reform; avagy a kiltásba helyezett készpénz fizetés fólvetelének újabb megterhelés elvállalása nélkül való megvalósulása;

avagy az egyetlen mentsvárunkat képező földbirtoknak tehermentesítését célzó, olyan irányu nagyobb munkásság, mint a minőt e téren például most a orosz miniszterium indított meg.

Vajha követhetnők immár azt az üdvös rendszert, hogy ne emésszen meg mindent az államgépezet, hanem juttassunk vidéki városainknak is valamit, például a fogyasztási adókból, ezzel mozdítván elő az önálló és munkaképes gócpontok fejlődését, annyira, hogy a köz javát szolgáló intézmények alapítása és fejlesztésében ők is hathatósan közreműködhesenek. (Helyeslés jobbról.)

Lám ez a politikai irányzat növelte nagyra a németországi városokat és olyan mesés nagyságra, hogy például egyedül maga Bréma városa 45 millió Márkával járult a németországi nagy csatorna megépítéséhez. Igaz, hogy e városok forgalma óriási; például Hamburgnak forgalma nagyobb értéket képviseli, mint Auszriának és Magyarországnak.

nak alig két milliárdos kiviteli külkereskedelme. De ha ilvenekről nem is ábrándozhatunk, a vidék melyben nemzetünk élőfaja gyökeredzik, — többé el nem hanyagolható. (Helyeslés.)

Ilyenmő nagyobb erő kifejtést, hamarjában csak egyet találok — sajnos, hogy ez is sok évre aprózdik el, — ez pedig a törvényhatóságok tehermentesítése a helyi érdekű vasutak törzsrészevnyérek beváltása következtében.

T. Ház! Irodalmi téren — míg a szélmalom harcba bele nem fáradtam — többször rosszalottam, a helyi érdekű vasutak alapításakor követett helytelen és államunk hitelét is megtámadó eljárásokat, de mindig elismertem, a gondolat nagyszerűségét, mely a vállalkozó kedvet fölbresztette, s a külföldi tőkét beözönlésre bírta.

Tagadhatatlan, hogy a törzsrészevnyeknek az ismert módon való megszerzése, semmi más nem volt, mint a nagyobb eszméket hatalmasan pártoló Baross Gábortól kieroszakolt nemzeti kölcsön s ime most kereskedelemügyi miniszterünk ugyanolyan zseniális módon használja fel e kölcsönnek visszafizetését arra, hogy megépítse közutainknak nélkülözhetetlen hálózatát.

Indokolatlannak tartom az ellenvetéseket, de különösen a helyi érdekektől kisajtolt feljajdulást ama törvényhatóságok részéről, melyek a visszaváltás előnyeiben ezuttal nem részesednek. Hiszen a kényszerkölcsön terhei nem akadályozták meg őket uthalózatjuk fejlesztésében. Azok a törvényhatóságok pedig, melyek részben szerencsés fekvésüknél fogva nemcsak helyi érdekű vasutjaikat, — de ha áldozattal is, — közutjaikat megépíték: vigasztalódjanak annak tudatában, hogy közforgalmi állapotjaik helyes rendezéséből, bizonyára tetemes közvetett hasznot húztak már a múltban is, és hogy ez a haszon a közel jövőben már csengő pénzben lesz megszámlálható, a mennyiben a motorkocsik forgalmának berendezése, a törzsrészevnyek kamatozását is biztosítja.

Ugyancsak ez utóbbi körülmény nyugtathatja meg azokat is, akik a megváltásra fordítandó összegnek — a 14 milliónak — nagyságától megrettenve, abban csak az államnak megterhelhetőségét látják. Mert sikerülvén a mérnöknek a szállító vonat holt súlya és a szállítandó éltörsúly között eddig fennállott aránytalanságot a motorkocsi megszerkesztésével megszüntetni; továbbá a szénfogyasztást is a legesekélyebbre apasztani; végül, a gépezet terjedelmének csökkentése dacára, munkabírását megnövelni: mindezek következtében majdnem bizonyos, hogy a megváltandó törzsrészevnyek kamatozásának ideje mihamarább elkövetkezik. (Ugyvan!)

Ez utóbbi biztos kilátás reményében, igaz örömeim üdvözlöm tehát a kereskedelemügyi miniszternek — ismétlem zseniális eszméjét, s engedje meg a t. Ház, hogy ezzel kapcsolatosan örömmel üdvözlöljem a már tolyamatban levő ama rendelkezését is, melylyel helyi érdekű vasutaink összességének kívánja lehetővé tenni a motor kocsik megszerzését. Bár sikerülne már a közutak építése terén is tapasztalható mulasztásainkat, a hosszabb időre terjedt céltudatos munkaterv végrehajtásával pótolnunk.

De t. Ház! Minthogy magam is azok közé tartozom, kik váltig ostromozzák a magyar társadalmat tétlenségeért: nem mellőzhetem ezuttal hallgatással, ama nagy érdemet, amit ezen a téren a kez-

dettől fogva saját lábán járó, minden kormány-segélyt nélkülöző aradi és csanádi egyesült vasutak a társadalom segédkezésével önerejükön kivívtak, s ezért kötelességemnek tartom rólok itt a magyar parlamentben megemlékezni, remélve, hogy azért nekik mindnyájan elismerésünkkel adózunk. (Általános helyeslés.)

T. Ház! Ezzel kapcsolatban önkénytelenül a vasuti kérdésekre terelődik figyelmem, de erre talán más alkalmasabb időben térendek vissza. Ez magában egy óriási tárgy, különösen fejlesztésének és díjszabásának a kérdése, — ezzel rövidesen foglalkoznunk nem lehet és nem szabad!

Ezuttal inkább a már jelzett irányban kívánok mozogni. Államháztartásunk jelenleg csak a mindennapi kenyér biztosítására törekszik. Szűkesen kell mérnünk, de ha ez így van, okuljunk legalább a multakon, drága — mert nagyrészt kölcsönrel megszerzendő fillérjeinket, fordítsuk valóban nemzeti vagyunk gyarapítására. Ez az elv vezérel, mikor újabb eszmék felvetése helyett — eszmékben amugy is gazdag, de tettekben szegény ország lévén, — inkább a gyakorlati résszel foglalkozom, elmélkedvén, hogy miként lehetne a tervezett munkálatokat igazán okoszerűen végzetetni!

T. Ház! Szükségtelen talán mondanom, hogy igazán örvendek, hogy végre székely véreinket a székely vasutak megépítésével szorosabban kapcsoljuk magunkhoz. Bár évtizedekkel ezelőtt teljesült volna végyakozásuk és óhajuk.

Minthogy pedig én, ennek a munkának végrehajtását nem tekintem egyszerű vasutépítésnek, hanem nemzeti tartozásunk lerovásának tartom, melynek célzata egyuttal a segélyezés, találóbban mondván, fájdalom már csak a mentő szalmaszál nyújtása:

mindezek következtében én ennél a munkálatnál még fokozottabb mértékben szeretném megvalósulva látni ama sarkalatos tétel végrehajtását, mit már korábban is hangoztattam, hogy szűkösen mérvén a drága — mert kölcsön után szerzett filléreinket az utólsóig is székely véreink gyarapodására fordítsuk! Ezért kérem méltóztassék kormányunknak a székely vasutak építését az egyszerű vasut építés keretéből kiemelni. Ne adja át tehát, miként a Bereznai határszéli vonalat, egy nagy vállalkozónak, hanem apróbb részletekre felosztva, kisebb, lehetőleg odaváló vállalkozókra bizza az építést. (Helyeslés.)

A nagy vállalat sohasem törődik a vidék lakosságával és azok érdekével. Idegenből, szóval onnan hozza az anyagot és munkaerőt, ahol olcsóbban avagy kiválóbb minőségben kapja azt. Pedig hazai munkásainkkal minden végrehajtható. Megmutattam, hogy az egyszerű kalotaszegi ember kitűnő előmunkássá, az udvarhelyszéki köműves a legjobb kőfaragóvá válik; a székely földön pedig, hol majdnem minden második ember, miként ők nevezik magukat „faragó ember” éppenséggel sok használható munkáskez található. Igaz, hogy a székely nem szeret helyben maradni, ezért fogadták kelletlenül őket az államvasut gyárai, de ma a legjobb munkások közé sorolhatók, életrevaló éles fölfogásuk miatt, és azt hiszem, hogy ha az ő nyelvükön beszélni tudó, kisebb vállalkozók köré csoportosulnak — munkahe-lyükhöz köthetők, különösen ha az építést

vezetők jó akarattal foglalkoznak a kérdéssel.

Ekként szeretném én t. Ház! a munkabérek összességét és a felhasználható anyag értékét teljes egészében a székelység részére biztosítani.

De tisztelt Ház! engedjék meg, hogy még továbbmenőleg fejtem ki nézeteimet. Nemzeti segélyműveletnek tekintvén az ügyet, az összkormány figyelmét kell felhívnom arra, hogy aminő áldásos a vasut, a már megállapodott keresetforrással bíró vidékre nézve, éppen olyan átokká válhatik az, hogy ha rendezetlen viszonyokat talál a lakosság körében és előkészületlenül tárjuk fel az addig elzárt vidékeket, a közvetítő kereskedelem kapzsi elemei előtt. (Ugyvan! Ugy van!)

Szemem előtt lebeg többek között Máramaros vármegyének a pusztulása!

Tudjuk, hogy Máramaros alig termé- meg lakosságának élelmezésére szükséges termésnyek egyharmadát. Hiszen még ma is Muszkaországból szállítjuk oda a kukoricát. A termelési viszonyoknak eme gyöngesége dacára, a vasut megépítése előtt, a ma látható iszonyu nyomornak — nyoma sem volt található.

Miként éltek? — A vasut megépítése előtt száz meg száz kisebb vállalkozó, a takarékpénztáraktól hitelezett összegekkel a nagykiterjedésű kincstári erdőkből fát vásárolt és leusztatta Szegedig. A nyereségből megkapta a bank a pénzt és kamatját; az usztató magyar orosz munkabérét s a vállalkozó polgári nyereségét: mindez, egy egészséges körforgás szülője volt. (Ugy van!) Így volt az a sóval is. A községek egész sorozata a sófuvarozásából élt, mások, pedig annak a Tiszán való leszállításából.

1872-ben megépítették a vasutat. A kincstár az erdősegeket porosz származásu nagy bérlőnek adta át. Ő dugszaggá lett, a nép pedig — nem lévén többé keresete — pusztult, a pénzintézetek megbuktak és a kisbirtokosoknak rájuk bizott tőkéje elusztott.

(Ugy van! jobb és baloldalon.)

Felkiáltások balról: Elég baj! (Nagy zaj.)

Elnök csenget.

Bobiczki Sándor: A só szállítására egy svájci származásu ember épített magánvasutat. A népesség másik része tehát minden előkészület nélkül, váratlanul vesztvén el évszázados foglalkozását — nyomorog és még ma is, három évtized leforgása után — sem tudott magának határozott irányban keresetet biztosítani. (Elég baj! Nagyon szomorú! Halljuk! Halljuk!)

Ettől a sorstól kívánám én megóvni székely véreinket! — Az erdősegekben ma még szétszórtan álló kis fűrészek árult, a deszkás székely fuvarozza; a parajdi só ő szállítja; a szilvával, a mésszel, a borvízzel messze földre elkalandoz. A székely ma valóság- gal — mozgó kis kereskedő. Bár magam is elítélendő és meddő munkásságnak tartom foglalkozásukat, mégis számolnunk kell azzal, hogy ma ebből élnek, erre vannak berendezkedve, s ha mindezekről, — miként előre látható, — a vasut őket megfosztja s újabb biztos kereseti foglalkozásról előre nem gondoskodunk: akkor szorultságból, a beözönlő s magát feltoló, közvetítő kereskedők kezébe kerülnek; s a kifosztás többé meg sem akadályozható. Rendre — eladják marháikat, lovaikat s a kis kordé-

lyával mindenüvé behatol tojáske-
reskedőnek, eleinte a tojást, később ma-
gát s szaporítás végett kiosztott plymuth
tojót is eladják.

Tudom, hogy a székely kongresszus
foglalkozott s a kirendelt kormánybiztos
is foglalkozik ez ügyekkel, sőt a t. Ház!
tárgyalásából ismerjük a törvényes in-
tézkedések — mint például a tagosítá-
sokra vonatkozó módosítások szükségét
is, de mindennek végrehajtása igen lassu
folyamat. Különösen félős, hogy a köz-
birtokosság itt is követendi a háromszé-
kiek példáját, nevetséges, mert potom
áron prédálván el a nagy vállalatoknak
erdőségeiket és bányáikat. Ekkor a kis
fűrészek beszüntetik munkájukat; esetleg
Parajdról is megszűnik a sószállítás: a
közvetítő kereskedők pedig elhordják a
tenyész állatot is.

Polónyi Géza: Egészen úgy van!

Dobieccki Sándor: Ekként lesz az-
után a segítségből — pusztulás!

Igaz, hogy itt is a társadalmi te-
vékenységnek kell elsősorban megmoz-
dulnia, és előre szervezkedni, hogy ön-
maguk értékesítsék terményeiket, házi
kezelésben tartásuk meg erdőségeiket.
Allapítsák meg a vasuti építés előtt
üzemtervüket, a kormány pedig rendel-
kezzék, hogy az építés már figyelemmel
lehessen szükségleteikre annak megfele-
lően helyezvén el a rakodó-állomásokat
és a szükséges iparvágányokat. Szervez-
zék most már kézműiparosaik szövetke-
zetét; biztosítsák részükre a megfelelő
részt a közszállításból, és tömörítsék, mi-
ként később kifejtendem, a lakosságot a
házi iparikkal készítése végett.

De minthogy lépten nyomon társa-
dalmunk gyámoltalanságával találkozunk,
s ez esetben engem — a távolállót —
csak az összkormányzat minden ágá-
ban, szerves kapcsolatban tervezendő
és erélyesen, vaskövetkezéssel vég-
rehajtandó munkálkodás biztosíthat ar-
ról, hogy nemzetünknek áldozatkész
munkásságát legalább ez egyszer való-
ban áldás követendi: e fontos kérdés
megoldásának minden részletét az össz-
kormány nagybecsű figyelmébe ajánlom.

Polónyi Géza: A miniszterek ezt sem
hallják meg.

Felkiáltások: Halljuk! Halljuk!

Elnök: Csendet kérek!

Dobieccki Sándor: T. Ház! Miként
említém, a vasuti kérdések óriás anyagá-
val ezuttal nem foglalkozom, csak megemlí-
tem, hogy ameddig építkezésekkel kapcsola-
tban — a hasznosnak jelezhető —
Hátszeg Karánsebesi vonal megépítését
is szorgalmaznunk kell, a mely vonal a
zsilvölgyi szénnek az Aldunán való ter-
foglalását biztosítaná és, — a mi a jelen
viszonyaink között a legfőbb, — a bá-
nyászat fokozásával ismét számos mun-
kás kéznek adnánk keresetet! (Helyes!
Helyes!)

* * *

Áttérek tehát felszólalásom má-
sodik részére, az iparfejlesztésre, a mely
munkásság tulajdonképpen szintén véde-
kezés a kivándorlással szemben! (Halljuk!
Halljuk!)

De mikor a közforgalmat szolgáló
intézmények megbeszéléséről az ipar te-
rére lépek át, önkénytelenül eszembe jut
a k. miniszter urnak kényelmetlen hely-
zete. Nagyban hasonlít ez azéhoz, aki
két lovat hajt, de míg az egyik — a
vasut, — mint jó telivér, igazán gyors-
vonati sebességgel törtet előre, addig a
másik paripa, az ipar, csak botorkálva
vonszolja magát s folyton esetlik-botlik

göröngyös útján. S tényleg közgazda-
ságunk egyetlen pályája sem olyan rö-
gös, mint az iparé. Sehol annyi szük-
séglet, sehol annyi jogos igény, mint az
iparterén, de nem is mulaszt sehol any-
nyit a magyar társadalom, mint éppen
az ő segedelmére leginkább rászorult
magyar iparral szemben. A társadalom
még azt sem teszi meg, hogy a hazai
ipar megvédelmezése és fejlesztése érde-
kében, áldozat nélkül a hazai termelőket
pártolja. Lam, Ausztriában megvetéssel
sújtja a társadalom azokat, kik nem az
osztrák ipart pártolják!

De mit várunk a nagyközönségtől,
akkor — mikor maguk a közvélemény
vezetői is, talán kényelemből idegen
gyárhoz fordulnak, mint például a
magyar sajtónak némely része, mely a
magyar sovinizmust joggal hirdető és
magasztaló szép cikkeit: idegen gyárból
hozott papírra nyomatja! Pedig azt
senki sem állíthatja, hogy papírgyártás-
hoz való anyagunk nincsen, avagy a
hozzáértőket nélkülözzük.

Lám minő szép társadalmi, tény-
kedés volna az, ha a magyar sajtó együt-
tesen biztosítaná óriás szükségletét egy
ujjonnan alapítandó gyárnak!

Társadalmi működésünk — ha
ugyan van ilyen — majdnem értéktelen.
A nagyközönség semmit nem tesz, csak
jajveszkel. Ifjainkat ferde irányban ne-
veljük. Az iskolában nem nevelnek, csak
tanítanak, a középiskolákban utánózzák
az egyetemen divó eljárást, ekként szapo-
ritván a félművelt élősdiék számát. (Ugy-
van! Ugy van! a Ház minden oldalán.)
— Az Otthonában kényelem szeretetre —
nyegleségre szoktatott ifjakban, a testi
lelki rugékonyságot kívánó vállalkozó
szellem így nem fejlődhet ki, és az
önálló gondolkodás és elhatározó képes-
ség hijjával lévén, ifjaink csak a hiva-
talmi pályára tolnak. Sőt a mun-
kát és önállóságot kívánó műszaki és
ipari foglalkozást még ma is lenézzük.
— Ezért csekély az értékeket termelő
ipar terén működők száma. A tőke pedig
a vállalkozó kedv hiányát látva, termé-
zetesen tartózkodó! Itt csak a nyomor
kényszere segít és fájdalom, ez nagyon
gyors léptekkel közeleg! De ha már az
ifjak munkaerejét az ipartól megtagadja
a társadalom, legalább tőkét ne felténé
és ne hevertetné azt is takarékpénztá-
rakban, hanem kölesnőznő vállalkozá-
sokra. A takarékok betétek összege 1900-
ban 1 milliárd korona volt, tíz év alatt
már több mint 2 milliárdra nőtt! Ezt
kellene mozgósítanunk.

Mennyit teremthetnénk, ha ez a
tőke dolgozó tőkév, illetve ipartüzo
tőkév alakulna át.

Polónyi Géza: Tessék az önálló vám-
területet megcsinálni, akkor lesz tőke!

Dobieccki Sándor: T. Ház! A keres-
kedelemügyi miniszter ur az ipar fejlesz-
tésnél követendő eljárást nagy és felette
értékes emlékiratban fejté ki.

Rátkay László: Himnusz az önálló
vámterület mellett!

Dobieccki Sándor: Az ilyen nagy mű-
vet nem lehet ötletszerűen megvalósítani.
Csak számos évnek szívós munkássága
s csak az erélyes vezetés biztosíthatja
a sikert. Az ujjonnan nyújtott munka-
terv jó és reméljük, hogy az erélyesség
hosszabb időre honosodott meg a minisz-
teriumokban és így az áldásos eredmény
is biztosítva lesz.

Az emlékiratnak talán nem minden
pontja új, s hogy eddig mégis csekély

a siker, — amennyiben 1901-ben a meg-
levő 2642 gyári üzem csakis 259.464
egyénnek adott munkát — az még nem
bizonyít az elvek jósága ellen — hanem
talán a végrehajtás nem volt még elég
szabatos.

En a munkaterv sok szép eszméi-
nek boncolásával tehát fölsőleges munkát
végeznék, s ezért ahelyett, itt is, miként
az előző kérdésekben a tervezet egyik
részének gyakorlati végrehajtásával ki-
válnok foglalkozni. (Halljuk! Halljuk!)

Népességünk szaporodása és gazda-
sági erőnk növelése nélkül hasztalanul
szónoklunk a nagy nemzeti eszmék meg-
valósításáról; ezért kell a kivándorlás
ellen védekeznünk.

Miként maga az emlékirat is igen
helyesen megjegyzi, a kivándorlók tul-
nyomó része megfelelő kereset forrá-
sok hiányában hagyja el az országot
és kormányunk az iparnak egymásra
ható munka fejlesztésével és az ebből
elbálló különböző kereset források meg-
nyitásával óhajt a bajokon segíteni. De
t. Ház! ugyancsak ezen emlékirat ki-
mutatja, hogy az állam közreműködésé-
vel az utóbbi 10 év alatt alapított 465
vállalatban csakis 59 ezer egyén van
alkalmazva, vagyis az évekre egyenlete-
sen elosztva alig 5-600 egyénnel foglal-
koztatunk évente több egyént, a gyár-
ipar fejlesztése útján. Minő csekélység e
szám t. Ház. a kivándorlók számához
viszonyítva! Hiszen csak az 1903 évben
ennek harmincszorosa, azaz több mint
171 ezer ember vándorolt ki, vagyis majd-
nem több, mint a hány lélek született
ugyanazon esztendőben a magyar szent
korona országaiban. Ez az egy adat ele-
gendő t. Ház, hogy elénk megvilágítsa,
milyen csekély azoknak a száma, kik
a nagy iparvállalatokban jutnak kereset
forráshoz, azokéhoz viszonyítva,
kik a nyomortól úgyve, kénytelenek el-
hagyni szülőföldjüket.

A maga elé tűzött célt tehát, ez
uton kormányunk még nem valósíthatja.
Itt nagyobb arányu, gyorsabb ható se-
gélyművellet alkalmazandó s ez csak az
egyszerűbb, háziipar, avagy népipar fej-
lesztése terén érhető el. (Általános életnek
helyeslés.) Mert az azonnal kenyeret
nyújt és sok egyénnek, míg a gyári ipar
csak hosszú évek multán és kevés em-
bernek. Ha tehát a vándorbotot óhajtjuk
a kivándorlók kezéből kicsavarni, farag-
tassunk velük belőle szerszámot, kerék
küllőt, és a többit. (Helyes! Helyes!)

Tekintsük t. Ház, hogy kikből áll
a kivándorlók zöme. A kivándorlók zöme
nagyreszt az elszegényedett törpe gaz-
dák közül verődik össze. És kértem, miért
nem tud boldogulni ez áldott földön ha-
zánk népe? A sokkal terméketlenebb
Olaszország 1 kilométeren 113 Magyar-
ország pedig 59 lelket tud eltartani. En-
nek oka t. Ház abban keresendő, hogy a
gazdasági viszonyok hosszú télen át tét-
lenségre kényszerítik lakosságunk legna-
gyobb részét, amikor is csak fogyaszt,
de nem termel. Ha tehát, újabb kereset
forrásokat akarunk nyitni az emberek-
nek, akkor annaka foglalkozásnak olyan-
nak kell lenni, a melyet ő otthonában
kizárólag a téli hónapokra szorítkozva
teljesít és a munkának, olyanműnek
kell lennie, a mit az ő nehéz munkában
eldurvult keze és gyakorlatlan elméje ia
eltud végezni. Ehhez a segéd eszközhöz
nyulnak a többi államok is. Mára szige-
tén láthatók a fölséges és mégis olcsó
himzések. Mindnyájan gyönyörködünk
már az egyszerű svájci lányoktól himzett

női díszekben, avagy Bernben és felső Olaszországban a fadaragászat remekeiben, de ezek a munkák már fejlettebb és évszázadokon át gyakorolt házi ipar termékei. Csodálkozva látom, hogy nálunk egyenesen ennek meghonosításával kezdjük, pedig nekünk sokkal egyszerűbb, kelendőbb és a napi szükségletnek megfelelő piaci tömegárakat kellene készítenünk, gazdasági eszközöket, ruházati cikkeket, stb. A házi iparüzésnek tehát oly módon való meghonosítását tartom kívánatosnak, miként az Muszka országban látható, hol például egész községek csak asztalokat készítenek. Az egyik utcában minden háznál deszkát gyalulnak; a másik utcában csak asztal lapokat készítenek; a harmadikban az egyszerű asztallábakat rövják össze; a negyedikben összeállítják és mázolják.

Nowg rod és Twer kormányzóságban 200 község csakis szegyet kovácsol. — Kosztroma kormányzóság népessége bogárnár. A még hozzánk is eljutó szentképeket akként készítik a községek, hogy egyik a ruhát, a másik az arcot festi, a harmadik aranyoz, a negyedik a fénymázt teszi rá.

Ez egyszerű munkák megadják a mindennapi kenyeret, és biztosítják a megelégedett családi életet, mert játszva végezhető!

Nem akarok a t. Ház türelmével visszaélni, de helyzetünk jellemzéseül el kell mondanom, hogy megkísérlettük, többek között egyszerű hófúvások ellen védő u. n. hősvények és nyirfa seprűk készítésével nyújtani keresetet, a földes — Szabolcs vármegye egyes községeinek. Ez egyszerű munkával, játszva kereshették volna meg a lakosok összes adójukat, de nem sikerült. A munkát át kellett adnunk a vállalkozóknak, s most már a vállalkozóknak ugyanazok az emberek egyharmad árban készítik az árukat. Hogyha tehát a szociálpolitikai kérdést helyesen kívánjuk megoldani, akkor a néppel állandóan érintkező törvényhatóságok kebelében szervezendő egy jóakarólag közbenjáró intézmény s a nép addig vezetendő míg a kellő jártasságot, meg nem szerzi, úgy a munka végzésében, valamiként iparcikkeinek értékesítésében. (Helyeslés.)

Eljutottam tehát az értékesítés kérdéséhez, azt hiszem, hogy a hazánkban majdnem egy évszázadon át folytatott s az iparpártolás céljából megindított mozgalmak mindannyia az értékesítés körül elkövetett hibás eljárás miatt szenvedtek hajótörést. (Ugy van! Ugy van!)

T. Ház! Magyarország a múltban mindig agrár állam volt, elegendő iparcikket nem termelvén a közvetítő kereskedelem sokkal nagyobb tért hódított, mint Európa nyugati államaiban. Allitá-

gyon nagy segítségünkre jön két sajnálatos körülmény: az egyik a divat hajhászat, a melyben a könnyen mozgó s mintáit folyton változtató gyári terméket a nehezkesebb, mert egyszerű emberek által végzett házi ipar-nyomon nem követheti; a második körülmény szegénységünk, mely arra kényszeríti a házi asszonyt, hogy a pillanatnyi szükség fedezéséről gondoskodjék, s habár tudja, hogy az az olcsó külföldről jött vászon ritka szövésének hégzeit keményítővel tömték meg, mely csakhamar kimosulván, a lehende szövet is tönkre megy, mégsem veszi a hasonlíthatatlanul tartósabb, tömött szövésű házi vásznat, mert ez már a fonál többsége miatt is kissé drágább.

Hogyha tehát mi tényleg kelendővé akarjuk tenni iparcikkeinket, azt nem szabad meglevő kereskedőink mellőzésével piacra dobnunk.

S minthogy, miként előbb kifejtém, kereskedőink nagy része csak hosszabb időre nyújtott hitelezés mellett vállalhatná el a házi ipar cikkeinek értékesítését, nem elegendő csak házilag termeltetnünk, de olyan szövetkezeti alakzatokat kell megteremtünk, melyek a kis ember munkája után járó keresetet, már az áru beszolgáltatásakor kifizetik és hosszabb hitelynyújtással adják át kereskedőinknek. (Helyes! Ugy van!)

A kereskedelemügyi miniszternek emlékirata — melyet különösen azért üdvözlök igaz örömmel, mert alapul szolgál arra, hogy végre valahára a követendő eljárás mintegy megrögzítették, évtizedekre kötelezve az utódokat egyirányú munkásságra — mondom az emlékirat erre nézve szintén több eszmét hoz föl színre, én azonban ismétlem, hogy csakis meglevő kereskedőink közreműködésével vélem a sikert biztosíthatni. (Helyes! Helyes!)

* * *

T. Ház! Csak néhány szóval kívánok még megemlékezni kézműiparunkról. (Halljuk! Halljuk!) Kötelességünk megemlékezni különösen ama valóban hősiesség mondható kitartó munkásságuk miatt is, a melyet az utóbbi évtizedekben őket majdnem mindig sújtó körülményekkel szemben tanusítottak. Nem hiszem, hogy kereskedelemügyi kormányzatunk munkásságának nagy mezejé — érdemesebb feladatot találhatna, mint ezeknek a mondhatnám viharezett, munkabíró elemeknek a felkarolása.

A külföldet majdnem mindenben utánzó korszak fölbontotta ez évszázados alakulásukat, kiforgatta őket a képzéseket szigorúan megkövetelő céh rendszerből, — a nagyipar versenye pedig leszorította őket minden legkisebb piacunkról. Ennek dacára e nemcsak magára hagyott, de majdnem agyonkormányzott, iparos osztály megtartotta ősi erejéit és végső erejének megfeszítésével küzd a megsemmisülés ellen.

Ne kapkodjunk tehát t. Ház, hanem igyekezzünk ezt a magában óriási erőt rejtő jóra valóelemet, ha kell, még a régi céh rendszer egyes maradványainak helyreállításával is — megmenteni. (Általános helyeslés.)

A mentés tekintetében ezuttal csak két pontra utalok: egyik a képesítés kötelezettsége és másik a szövetkezeti rendszernek oly módon való meghonosítása, mely lehetővé tenné nekik, elszórt ott-

honi műhelyükben is, az egynemű tömegárak készítését és a helybeli kereskedőknek hosszabb hitelynyújtás mellett való átszolgáltatását.

* * *

T. Ház! Sem a műszaki, sem a végrehajtás részleteinek tárgyalása nem tartozik ide. Én a házi ipar kérdését is csak azért tárgyaltam hosszasan, mert a kivándorlás ellen való védekezés legfontosabb eszközének tekintem. A nagyszabású nemzeti földbirtok-politika lassu eszköz, éppen úgy a gyáripar fejlődése is.

A gyáripari munkásságról ezuttal nem is szólok, csakjröviden mutatok arra rá, hogy a hadvezetőség mindig arra utal, hogy ez meg az nálunk nem található, mint hogy pedig a magángyáripar ellenzése dacára állami gyárakat tartunk — foglalkoztassák ezeket hadiszerek gyártásával. Ezzel bizonyára többet tenné kormányunk iparunk fejlesztésére, mint elődjei összesége, mert iparunk fejlesztéséhez, csak e révén kaphatnók meg az annyira hiányzó anyagi támogatást.

Különben erre kell határozunk magunkat, mert az osztrák gyárosok szövetsége, éppen ezen a héten indította meg — tudjuk jól, hogy szívesen folytatandó — küzdelmet e téren is, kimondván, hogy megengedhetetlennek tartják azt, hogy a magyar ipart, azokért a cikkeikért, melyekből nem képes a kvótának megfelelő részt szállítani, más cikkeik megszerzésékor részesítsék megfelelő szállítási többletben és tiltakozik az ellen is, hogy az osztrák földön levő kincstári műhelyekben fizetett munkadíjakat a kvótába beszámítsák.

Nekünk tehát iparunk megteremtését ki kell erőszakolnunk. (Élénk helyeslés minden oldalról.)

Sajnálom, hogy nem merünk ezen a téren egy merészebb lépést tenni. Pedig tudjuk, hogy még a hatalmas iparral bíró országok is minő nagy összeggel támogatják, hitünk szerint segélyre sem szoruló iparukat. De mert mindig az osztrákok versenyéről, iparunk erősségéről beszélünk, érdekes megemlékezem hogy Ausztria csak a szövőipar terén levő munkások oktatására többet költ, mint Magyarország összes iparának pártolására.

Hock János: Ipart nem lehet önálló vámterület nélkül csinálni!

* * *

Dobieczi Sándor: T. Ház! Állami-ságunk magyar voltát, csak akkor biztosíthatjuk, ha a kultúra legmagasabb színvonalára emelkedünk.

Hódító fegyverünk a jövőben csak a kultúra lehet! De ez gazdasági erő nélkül nem fokozható! Gazdasági fejlődésünket erőszakolni kell tehát! — Ezért sajnálkozással kezdvén, sajnálkozással végezem: sajnálom, hogy csak ilyen csekélységet nyújthatunk gazdasági fejlődésünk támogatására!

A törvény javaslatot általánosságban a tárgyalás alapjául elfogadom. (Hosszantartó helyeslés. A szónokot minden oldalról számosan üdvözlék. Tiszta miniszterelnök szintén üdvözli a szónokot.)

Városi közgyűlés.

— második nap —

Tegnap délelőtt folytatólagos közgyűlésre gyűltek össze a törvényhatóság bizottságának tagjai. A gyűlésen Domahidy Elemér főispán elnökölt és miután üdvözölte bizottság tagjait, a gyűlést megnyitotta. Napirend előtt szót kért Márton Imre biz. tag és hivatkozva arra, hogy a törvényhatósági bizottsági tagok úgy határoztak, hogy a gyűlések délután tartandók, kéri a főispánt, hogy a jövőben még a folytatólagos közgyűlések is délután tartassanak. Hasonló értelemben szólt Degenfeld József gróf is Domahidy Elemér főispán megígérte, hogy szíves készséggel járul a felszólalók kívánságának teljesítésében és hogy a folytatólagos közgyűlést délelőttre hívta egybe, annak az oka, hogy oly sok irányban van elfoglaltsága, hogy ez idő szerint nem tehetett másképen.

A főispán lojalis nyilatkozatát a közgyűlés éljenzéssel fogadta.

Sorra került most már Szabó Kálmán és társainak tegnapielőtt tárgyalt indítványa a magyar nyelv megvédése tárgyában.

Hosszu vita támadt e kérdésnél, melybe egyes minden áron beszélni akaró bizottsági tagok füt-fát összehordtak. Valóságos szaradat indult meg és mivel sok beszédnek sok az alja, itt is bevált ez a közmondás. Különösen az ügyrendelet volt egyes szónokok megakadva és ha a főispán nem oly nobilis módon vezeti a tanácskozást, talán némelyek még most is csépelik az üres szalmát.

A tegnapi közgyűlés tárgyai megbeszélésénél nem hallgatjuk el Ferenc Gyula dr. tanár ur bizottsági tag érdes beszédét, mely csak egy hemzsegett a személyeskedő durva kifejezésektől, elannyira, hogy még saját párthiveinél is visszatetszést szült. Ilyen beszédekkel szemben igazán nem elég a rendreutastás, mert nagyon szomorú dolog volna, ha az ilyen szellem hével hódítana a közgyűlésen. Ferenc Gyula igazán megérdemelte volna, hogy az elnök megvonja tőle a szót. Domahidy Elemér főispán azonban férfias, önérzetes, uri modorával hallgattatta el a nagyon is felgerjedt bizottsági tag urat, ki bizonyára észrevehette, hogy szenvedélyes kitörése nem tetszett senkinek.

De kérjük immár a Szabó Kálmán és társai indítványára. Hosszas vita után melyben némely bizottsági tag annyit beszélt, hogy fele is untig sok lett volna, a közgyűlés egyhangulag elfogadta a tanács javaslatát a Márton Imre módosításával, hogy a közgyűlés írjon fel az országgyűléshez, hogy megfelelő uton utasítsa a kormányt, hogy minden vonalon érvényt szerezzen a magyar nyelv, cimer és zászló jogának. Ebből az egyhangulag hozott határozatból hisszük, hogy minden alapot nélkülöz az a vád, mintha bárki is ellenezte volna a hazafias indítványt.

Mivel azonban sokat beszélünk és keveset gondolkozunk, hamar ráfogjuk a hazafiastalanság vádját azokra, kik nincsenek velünk tiszteletreméltó okokból egy véleményen.

Ez után több vármegye kisebb-nagyobb fontosságú átiratát részint pártolta s részint tudomásul vette a közgyűlés.

A számtisztai állásra pályázók közül Hati Jenőt választották meg Rankai 40 szavazata ellenében. A választás megelégetést keltet, mert Rankai teljes hü-

séggel, szorgalommal és szakértelemmel végzi már négy év óta hivatalos kötelességeit.

Az adókötelezettek összeírása a közgyűlés 6000 korona rendkívüli költséget engedélyezett, továbbá elrendelte, hogy a szálláskertekben alkalmazott csöszök hosszú löfegyverrel járjanak, továbbá a közgyűlés beleegyezett, hogy Kéki Sándornak nyilvános árverésen adasa el a Dobozi ház utáni földet 8400 koronáért.

Elnök főispán a tárgysorozat tárgyalása után a hitelesítő közgyűlés délután 5 órára tűzte ki, s a közgyűlést a bizottsági tagok üdvözlésével zárta.

ORSZÁGGYŰLÉS.

A képviselőház ülése.

— Saját tudósítónktól. —

Budapest, július 1.

A költségvetés általános része körül folyó vita hetedik napján Perczel Dezső elnökölt, a kormányt pedig Tisza István kormányelnök képviselte.

A jegyzőkönyv hitelesítése után nyomban az 1904. évi költségvetés általános tárgyalásának folytatása következett.

Udvarny Ferenc utal a miniszterelnök tegnapi beszédére, és konstatálja, hogy Tisza István gróf megismételte az ellenzéknek tett ígéreteit. Az ország gazdasági viszonyait a kormány is válságosnak mondotta.

Majd a kisgazda bajairól szól.

Nem szavazza meg a költségvetést. (Helyeslés a baloldalon.)

Rátkay László kifogásolja, hogy miniszterek nincsenek jelen. Erre a törvény nem kötelezi ugyan őket, de illendő, hogy a szakminiszterek a költségvetés tárgyalásán jelen legyenek.

Elnök: A képviselő ur tudja, hogy a házszabály nem rendelkezik, hogy miniszter jelen legyen a tanácskozáson.

Ugron Gábor szerint is, a házszabály nem rendel el a miniszter jelenlétét, de azért szükségesnek mondja.

Elnök kijelenti, hogy neki is az a meggyőződése, a mit most Ugron előadott; ő csak arra figyelmeztette Rákost, hogy illendőség szempontjából sem lehet kifogás, mert egy miniszter jelen van.

A kis incidens után folytatták a vitát.

Dobiecki Sándor Debrecen város III. ker. képviselője szólalt fel. Nagyszabású beszédét a Szabadság élén egész terjedelmében közöljük.

Szünet következett. Szünet után

Nagy Sándor Kossuth-párti a költségvetés ellen beszélt, mire a vita folytatását holnapra halasztották.

Előfizetési felhívás

a „SZABADSÁG”

július–szeptember 1., évi folyamára.

előfizetési árak helyben

Egész évre	12 korona
Félévre	6 „
Negyedévre	3 „
Egy hónapra	1 „

vidékre

Egész évre	20 korona
Fél évre	10 „
Negyed évre	5 „

A fürdő évad alatt

„Szabadságot” az előfizető kívánságára bárhová elküldjük.

a „Szabadság” kiadóhivatala

— Távbeszélő 275. —

EGYHAZ és ISKOLA.

Iskola értesítés. A helybeli ref. főgymnasiumba újonnan belépni kívánó növendékeket július havában minden hétköznap délelőtt 10 és 11 óra közt jegyzem elő. Az előjegyzés alkalmával a keresztlevél és az iskolai bizonyítvány bemutatandó. A helybeli tanulók elintéztett jótéteményes kérvényeiket ugyanebben az órában vehetik vissza az igazgató hivatalban. Debrecen, 1904. július 1. Karai Sándor igazgató.

Pályázat a tanárképzőbe. A tiszántúli ev. ref. egyházkerület két alapítványi helyére az Eötvös-kollégiumba hat pályázat érkezett be, amelyek fölött július hónap 11-én fog határozni az abban illetékes bizottság. Ezt a gyűlést a főiskolai igazgató tanács ülése után fogják megtartani, amely szintén ugyanazon a napon lesz.

Érettségit tett leány. A máramaros-szigeti ev. ref. főgimnáziumban most tett érettségit az első nő. Az illető fiatal leány Gállfy Anna.

A szénior utazása. Harsányi Pál főiskolai szénior ma indul el nagy külföldi körutjára, amelynek során meglátogatja több nagy város egyetemét. Utjának tulajdonképeni célja Svájc.

HIKER.

hó 3-án d. e. 9 órakor a kunszentmártoni kir. járásbírósnál I. emelet 11 ajtó. Pályázatok ezen határnapig ugyanott nyújtandók be. Közelebbi adatokat a debreceni kereskedelmi és iparkamara szívesen bocsát az érdeklődők rendelkezésére.

* **A Munkás dalegyet.** Ma szombaton a Bika disztermében dalestélyt tart, melyre a figyelmes rendezőség már mindent elintézt, hogy a megjelenő közönség kellemes estét szerezzen magának. Ugy a műsor összeállítása, mint Veress Tóni hírneves bősörményi bandája, kellemesen fogják meglepni az itt összesereglett ifjúságot. A dalegyet régi jó hírneve s mulatságai rég idők óta ismeretesek városunk műértő közönsége előtt s hisszük, hogy mint eddig úgy most is szép közönség fogja felkeresni a „Bika” disztermét.

* **Léghajó a Cserén.** Megirtuk a napokban, hogy Németországban tudományos célokat szolgáló léghajókat, illetőleg léggömböket bocsátanak fel, amelyek fizikai önműködő műszerekkel vannak ellátva. A múlt héten egy ilyen léggömb az államvasutak gépháza mellett szállott le, tegnap meg Kovács Péter tanyai gazda hozott be egyet szekerem a Nagy Cseréről, a hol az leszállott.

* **Frede Pips.** Az angelotti-mulató műsora tegnap rendkívül érdekes új számokkal gazdagodott. Sarkady pompás mókáihoz. Van Drei kisasszony bámulatos kigyó hajlékonyságához, Mirtley páratlan tüzes, ütemes táncaihoz kitűnő kiegészítő látványosság a hat kecskével bemutatott érdekes csoportjáték, mely magában is nagyon vonzó szám. De valamennyit felülmúlja eredetiségével, ötletességével, ügyességével és egészségnyers humorával Frede Pips a hangutánzó, táncoló, füttyülő amerikai angol bohóc. Ezek az amerikai angol fiékek ezen a téren utólrhetetlenek. Az embernek a könnye csorog, a vékonya megfájl a szakadatlan kacagástól. Nem is zugott még olyan zajos tapsorkán a Bikában, a minőt Pips kapott az este. Valószággal tüntetett mellette a hálás közönség. Azt hisszük legalább egy hétig tudolni fog a közönség a Bikába mert olyan jóízű, tréfas mulatságban ritkán részesül, a milyent Frede Pips szerez bohóskodásaival.

* **Halálos szerencsétlenség.** Nagy vasuti szerencsétlenségtől ad hirt budapesti tudósítónk. Kispest közelében levő sűrű akácfaerdőn keresztül menő vágányon épp akkor hajtott át Samu József a Cséry féle téglagyár bérlőjének kocsisa, mikor a dinamitot szállító vonat közeledett. A vonat oly szerencsétlenül ütötte el a kocsit, hogy a kocsis mellett ülő Tóth István szörnyen halt. Samu József kocsis pedig eszméletlenül terült el a földön. A mentők beszállították Navratil dr. klinikájára. Az ügyészség pedig vizsgálatot indított.

* **Halálozások.** Debrecen város halottai az elmúlt napok a következők: Muszter Juliánna ev. ref. 7 éves; Molnár János ev. ref. 7 hónapos; Fülöp József ev. ref. 13 éves; Gulyás Sándor ev. ref. 2 hónapos.

* **Meghívó.** A debreceni Székely Társaság f. évi július hó 3-án vasárnap délelőtti 11 órakor a Jogász és tisztviselői

kör helyiségében választmányi ülést tart, a melyre a választmányi tagokat ez uton is tisztelettel meghívja az elnökség.

* **Szemle.** Reznicek Emil kapitány tegnap szemlét tartott a debreceni 39. gyalogezred legénysége felett.

* **Elveszett óra.** Tegnap délután elveszett a főtéren egy háromszegletű aranyóra. A megtaláló jutalomban részesül, ha a bűnügyi osztályban előmutatja.

* **Kóborkutyák a nagyerdőn.** A nagyerdőn egy egész sereg kóborkutya kószál esténként. Valóságos versenyfutást rendeztek a szőlőskertekben, boszantására a szőlő- és villatulajdonosoknak. A kóborkutyákkal azonban egyéb veszedelem is történhetik, miért is jó lenne, ha a csőszháznál hanyatt fekvő és a nagy politikai kérdésekről vitatkozó rendőreink néha-néha megkerülnék a parkot és nagyerdőt.

LEPZTER IOZSEF fényképészet és fényképnagyi társasági műterme Piac-utca 44. dr. Ujjfalussy-ház Állandó fényképkiállítás a műterem kapubejáratánál levő kirakatokban.

x **Tiszta faj leonbergi kölyök kutyák** eladó. Rakóczi-utca 136.

* **Könnnyü nyári ingek és alsónadrágok Feketénél.**

TAVIRATOK.

A Kossuth-párt értekezlete.

Budapest, július 1. A függetlenségi párt esti értekezletén hosszasan vitatta a civilista ügyét. Hangoztatták, hogy el kell tekinteni attól az elvtől, hogy a király személyét a vitába bevonnai nem szabad, mert civilistát nem adhatnak olyan udvartartásnak, mely nem létezik.

A japán-orosz háború.

Pétervár, jul. 1. Kaicsu a japánok kezében van.

London, jul. 1. A japánok az orosz gyűrűt Port-Artur körül mind szorosabbra zárják. A vasárnapi ütközetben a 26-ik orosz gyalogezred teljesen megsemmisült. A japán minisztertanács elhatározta, hogy Port Artur és Liaojang elfoglalása után békét ajánl. Visszautasítás esetén a nagyhatalmak beavatkozását kéri.

Berlin, jul. 1. Az orosz hajóraj reggel óta három cirkálóhajóval tíz torpedónaszáddal bombázza Gensatet. A japánok elhagyták a várost.

London, jul. 1. A japánok elválták e Liaojangtól délre levő orosz csapatok visszavonulását.

Gabonatözsde.

Budapest, július 1. Buzakinálát mérsékelt, vételkedv gyöngye. Lanyha irányzat mellett 15,000 métermázsa került forgalomba 5 fillérig olcsóbb áron. Egyébb gabonanemek elhanyagoltak. Idő: szép.

* **A kamara gyűlései.** A kereskedelmi és iparkamara elnöki tanácsa hétfőn d. u. 3 órakor, közös bizottsága pedig 4 órakor ülést tart. A közgyűlés csütörtök délután fél négyre van összehívva. Ez lesz a kamarának a nyári szünet előtt utolsó gyűlése. A közgyűlési tárgyak előkészítése végett a titkár Jászberényben, Hajdu-Böszörményben, Munkácson és Szatmáron helyszíni értekezletet tart. Julius hóban még egy jelentős ülése lesz a kamara közös bizottságának és pedig 16-án, amikor a felső kereskedelmi és ipari szakiskolai ösztündijakra hirdett pályázat ügyében fog dönteni.

* **Új táblabíró.** Öfelsége az igazságügyminiszter előterjesztésére Olchváry Zoltán debreceni ítélőtáblai elnöki titkárt ezen ítélőtáblához bírónak nevezte ki.

* **Halálos szerelem.** Nagy feltűnést keltő szerelmi dráma utolsó fölvonása játszódott le a fővárosban. Mauritz Gyula dr. 26 éves eperjesi jogtanár agyonlőtte volt menyasszonyát. Kronner Antal dr. budapesti főreáliskolai tanár 19 éves bájos Ilonka leányát. Azután pedig önmagát. Tettét a leány szüleinek lakásán a Tisztviselőtelep Delej-utca 1. száma alatt követte el délelőtt 9 óra tájban. A leány menyasszonya volt, de a szülők ez évi Husvótkor fölmentették az eljegyzést. Azóta buskomor volt. Tegnap aztán elment Krennerékhez, hogy búcsuzni akar, mert nagy utra megy és behatolt az alvó leány szobájába. Forgó pisztolyával kétszer lőtt a leány halántékába, azután két lövéssel saját agyát zúzta szét. Az álmában halálba költözött leányt átölelve, szerelmese mellett fejezte be életét. — Mindkettő nyomban meghaltak. Mauritznak özvegy édesanyja maradt, Ilonkának bánatos anyja és apja, mely utóbbi hetek óta erős vesebajban feküdt s akire ez a csapás végzetessé válhatik.

* **Verseny.** A vasárnapi sporttéri elmaradt futás és súlydobási versenyek holnap délután fognak lefolyni a Debreceni Tornaegylet nagyerdei versenypályáján. Training jegyek a versenytéren válthatók.

* **Isaák Dezső temetése.** Az elhunyt egyházmegyei gondnok Isaák Dezső temetésére tegnap délután fél 4 órakor utazott el Kiss Áron püspök Nagyszekerésre Szatmármegyébe.

Pályázat. A kunszentmártoni járásbírósnak épületének tatarozására pályázatot hirdet. Lesz készítenő mintegy 24 darab ablak s egyéb apróbb munka. A költségelírászat 1230 korona. Verseny tárgyalási határnap 1904. évi augusztus

Mosó férfiruhakelme

Sepsi-Szt.-György-i
magyar gyártmány, ●
I öltönyre való

● ● 3.50—5 frtig,
DONOGÁN és SOMOSSY

Kunz József és Tsa utóda cégénél,
Debrecen, Kistemplombazár.

Könyvviteli és szépírási nyaritanfolyam.

Több havi távollétem után haza-
térve **junius 2-án 3 havi tanfo-
lyamot nyitok**, melyben ismeri
gyakorlati tanmódszerem szerint min-
két nembeli ifjúság a **könyvviteli
és szépírást sikeresen elsa-
játhatja.**

Tanórák hetenkint 3 szor és pe-
dig: délelőtt 11—1 délután 4—6.
vagy este 8—10. Tandíj 30 korona.
Beiratások naponta 11—1 óráig la-
kasáson: **Egyháztér 5., I.
emelet.**

Tisztelettel
Zalai Márk,
ny. tanár.

Schicht-szappan

„szarvas“

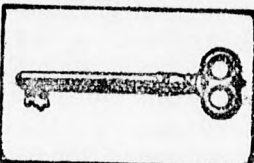
vagy

„kulcs“

Jegygyel

legjobb, legkládósabb s ennél fogva
legolcsóbb szappan. — Minden
káros alkatrészekről mentes.

Mindenütt kapható!

!! Bevásárlásnál különösen arra ügyeljünk, hogy !!
minden darab szappan a „Schicht“ névvel és
a fenti védjegyek egyikével legyen ellátva. !!

Legrégibb és legnagyobb butor-
raktár **DEBRECENBEN.**

BUTOROK.

a legnagyobb választékban, jutányos
árban, izléses és legszolidabb kivitel-
ben csakis

Killer Ede

butorgyáros, es. és kir. udvari szállítónál
DEBRECEN, szállítónál
főpiac, a fűtőzdével szemben
kaphatók, hol úgy a **legszerényeb-
mint a legdiszesebb menyasszonyi
kelengyék, szobaberendezések
sédíszítések kifogástalanul esz-
közlöttek.**

50 évi siker

ESZÉKI
arckenőcs
eszéki
Szalvator
szappan

Eltávolítja a szeplőt, májfoltot és a bőr-
összes tisztátalanságát.

Valódi csakis a

DIENES J.-C. Szalvator
gyógytárában

ESZEKEN, Felsőváros és
1 tégely eszéki arckenőcs ára 70 fill. és 1 kor.
1 drb. Szalvator szappan ára 1 kor.

1 tégely kézi paszta ára 1 kor. 20 fill.
Lyon rizspor kis doboz 1 kor. nagy doboz 2 r.

Ezen cikkek mentek minden ártalmas alkalmé-
szektől és megfelelnek tökéletesen a 71,012 száma-
o o o B. m. rendelkeznek. o o

Főraktár Budapest

Török József

gyógyszerésznél.

VI. Király-utca 12. és Andrassy-ut 29.

TÁNCISKOLA MEGNYITÁS!

Van szerencsém a n. é. közönség becses tudomására hozni, hogy **július**
5-én, hétfőn a „KORONA“ című táncteremben, Csapó-utca 17, az új
Tánciskolát megnyitom.

Táncóráimat osztályozom tetszés szerint, a két havi szünidőre, azaz
jul. és augusztus hónapokra gyerek-kolom, 6—12 évesig d. u. 4 órától
6-ig, — nagy deák-kolom 6—8 óráig, iparos-kolom este 8-10 óráig.

Tandíj (a két óra) 10 korona.

Tánciskolámat úgy kezdők, mint haladók részére nyitom meg. **Minden**
vasárnap kisbált rendezek 8 órától 12 ig.

● ● Belépő-díj: hölgyeknek 40 fillér ● ●
uraknak 80 „

Beiratásokat elfogadok a mai naptól bármely időben lakásomon, vagy este a tánciskola
helyiségében.

Lakás és táncterem _____ kiváló tisztelettel _____

Csapó-utca-17s zám. SCHAF JANOS

táncitanító.

Debrecen, nyomtatott László József könyvnyomdájában.